

CHƯƠNG TRÌNH MÔN HỌC

(Kèm theo Thông tư số: 03/2017/TT-BLĐTBXH ngày 01/03/2017
của Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội)

Tên môn học: Cơ sở văn hóa Việt Nam

Mã môn học: MH30

Thời gian thực hiện môn học: 45 giờ; (Lý thuyết: 15 giờ; Thực hành, thí nghiệm, thảo luận, bài tập: 26 giờ; Kiểm tra 4 giờ)

I. Vị trí, tính chất của môn học:

-**Vị trí:** Học phần Cơ sở Văn Hóa Việt Nam là môn học trong chương trình đào tạo ngành Hướng dẫn du lịch trình độ trung cấp.

-**Tính chất:** Đây là học phần cơ sở. Là môn học lý thuyết thuộc khoa học xã hội mang tính chất bắt buộc.

II. Mục tiêu môn học:

-Về kiến thức:

+ Môn học nhằm mục tiêu cung cấp cho sinh viên một số khái niệm về văn hoá và những kiến thức cơ bản làm nền cho việc tiếp nhận những tri thức liên quan đến văn hoá Việt Nam; nắm vững những vấn đề mấu chốt liên quan đến tiến trình văn hoá Việt Nam từ cội nguồn cho đến hiện đại

+ Nhận biết được các vùng văn hóa và tiến trình văn hóa Việt Nam

+ Trình bày được văn hóa nhận thức của người Việt Nam

+ Nhận biết được văn hóa tổ chức đời sống tập thể và cá nhân của người Việt Nam

+ Nhận biết được tín ngưỡng, phong tục- tập quán và các tôn giáo trên lãnh thổ Việt Nam.

-Về kỹ năng:

+ Rèn luyện kỹ năng làm việc theo nhóm, phân tích tài liệu.

+ Nhận diện và trình bày (giới thiệu) quá trình thâm nhập, phát triển và những đặc điểm của Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo, Thiên Chúa giáo, Tin Lành, đạo Cao Đài, Hồi giáo ở Việt Nam

-Về năng lực tự chủ và trách nhiệm:

+Trân trọng và có ý thức bảo vệ tín ngưỡng, phong tục- tập quán của người Việt Nam.

+ Tôn trọng nền văn hóa Việt Nam

+ Có ý thức tổ chức kỷ luật.

+Nhận thức rõ bản sắc văn hoá dân tộc, bản lĩnh của dân tộc, tin tưởng vào sự phát triển và sự trường tồn của văn hoá Việt Nam. Góp phần vào việc bảo tồn và kế thừa các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc

III. Nội dung môn học:

1.Nội dung tổng quát và phân bổ thời gian:

Số TT	Tên các bài trong mô đun	Thời gian (giờ)				
		Trong đó				
		Giáo viên giảng dạy				Sinh viên tự học, tự rèn luyện
		Tổng số	Lý thuyết	Thực hành, thí nghiệm, thảo luận, bài tập	Kiểm tra	
1	Bài mở đầu	01	01	0	0	0
2	Chương 1: Văn hóa học và văn hóa Việt Nam 1.1 Văn hóa và văn hóa học 1.1.1 Định nghĩa văn hóa 1.1.2 Các đặc trưng và chức năng của văn hóa 1.1.3 Văn hóa với văn minh, văn hiến, văn vật 1.1.4 Cấu trúc của hệ thống văn hóa 1.2 Định vị văn hóa Việt Nam	07	05	02		

3	<p>1.2.1 Loại hình văn hóa gốc nông nghiệp</p> <p>1.2.2 Chủ thể và thời gian văn hóa Việt Nam</p> <p>1.2.3 Hoàn cảnh địa lý, không gian văn hóa và các vùng văn hóa Việt Nam</p> <p>1.3. Tiến trình văn hóa Việt Nam</p> <p>1.3.1 Lớp văn hóa bản địa</p> <p>1.3.2 Lớp văn hóa giao lưu với Trung Hoa và khu vực</p> <p>1.3.3 Lớp văn hóa giao lưu với phương Tây</p> <p>Chương 2: Văn hóa nhận thức</p> <p>1.1 Tư tưởng xuất phát từ bản chất của vũ trụ: triết lý âm dương</p> <p>1.1.1 Bản chất và Khái niệm của triết lý âm dương</p> <p>1.1.2 Quy luật của triết lý âm dương</p> <p>1.1.3 Triết lý âm dương và tính cách người Việt</p> <p>1.1.4 Hai hướng phát triển của triết lý âm dương</p> <p>1.2 Cấu trúc không gian của vũ trụ: mô hình tam tài-ngũ hành</p> <p>1.2.1 Tam tài</p> <p>1.2.2 Những đặc trưng khái quát của ngũ hành</p> <p>1.2.3 Ứng dụng của ngũ hành</p> <p>1.3 Lịch âm dương và hệ can chi</p> <p>1.3.1 Lịch và lịch âm dương</p>	04	01	03		
---	---	----	----	----	--	--

4	<p>1.3.2 Hệ đếm can chi</p> <p>1.4 Nhận thức về con người</p> <p>1.4.1 Nhận thức về con người tự nhiên</p> <p>1.4.2 Cách nhìn cổ truyền về con người xã hội</p> <p>Chương 3: Văn hóa tổ chức đời sống cá nhân</p> <p>1.1 Tín ngưỡng</p> <p>1.1 Tín ngưỡng phồn thực</p> <p>1.2 Tín ngưỡng sùng bái tự nhiên</p> <p>1.2 Phong tục</p> <p>1.2.1 Phong tục hôn nhân</p> <p>1.2.2 Phong tục tang ma</p> <p>1.2.3 Phong tục lễ tết lễ hội</p>	10	08	01	01
5	<p>Chương 4: Văn hóa ứng xử với môi trường tự nhiên</p> <p>1.1 Tận dụng môi trường tự nhiên: ăn</p> <p>1.1.1 Quan niệm về ăn và nấu ăn nông nghiệp trong cơ cấu bữa ăn</p> <p>1.1.2 Tính tổng hợp trong nghệ thuật ăn của người Việt</p> <p>1.1.3 Tính cộng đồng và tính mục thức trong nghệ thuật ẩm thực của người Việt</p> <p>1.1.4. Tính biện chứng, linh hoạt trong nghệ thuật ẩm thực của người Việt</p>	07	05	02	

6	<p>1.2 Ứng phó với môi trường tự nhiên: mặc</p> <p>1.2.1 Quan niệm về mặc và dấu ấn nông nghiệp trong chất liệu may mặc</p> <p>1.2.2 Trang phục qua các thời đại và tính linh hoạt trong cách mặc</p> <p>1.3 Ứng phó với môi trường tự nhiên: ở và đi lại</p> <p>1.3.1 Giao thông</p> <p>1.3.2 Nhà cửa, kiến trúc</p> <p>Chương 5: Văn hóa ứng xử với môi trường xã hội</p> <p>1.1 Giao lưu với Ấn Độ: Văn hóa Chăm</p> <p>1.1.1 Bàlamôn giáo và nguồn gốc văn hóa Chăm</p> <p>1.1.2 Đặc điểm của kiến trúc Chăm</p> <p>1.1.3 Đặc điểm của điêu khắc Chăm</p> <p>1.1.4 Sức mạnh bản địa hóa ảnh hưởng Bàlamôn giáo</p> <p>1.2 Phật giáo và văn hóa Việt Nam</p> <p>1.2.1 Sự hình thành và nội dung cơ bản của Phật giáo</p> <p>1.2.2 Quá trình thâm nhập và phát triển của Phật giáo ở Việt Nam</p> <p>1.2.3 Những đặc điểm của Phật giáo Việt Nam</p> <p>1.3 Nho giáo và văn hóa Việt Nam</p> <p>1.3.1 Sự hình thành của Nho giáo</p>	14	10	02	02	
---	--	----	----	----	----	--

1.3.2 Nội dung cơ bản và sự phát triển của Nho giáo					
1.3.3 Quá trình thâm nhập, phát triển và những đặc điểm của Nho giáo Việt Nam					
1.4 Đạo giáo và văn hóa Việt Nam					
1.4.1 Từ Đạo gia đến Đạo giáo					
1.4.2 Quá trình thâm nhập và phát triển của Đạo giáo ở Việt Nam					
1.5 Phương Tây với văn hóa Việt Nam					
1.5.1 Ki tô giáo với văn hóa Việt Nam					
1.5.2 Văn hóa Phương Tây và văn hóa Việt Nam					
Kiểm tra kết thúc môn học	02	0	0	02	0
Cộng	45	30	10	05	0

2. Nội dung chi tiết:

Bài mở đầu:

Thời gian: 01 giờ

Chương 1: Văn hóa học và văn hóa Việt Nam

Thời gian: 07 giờ

1. Mục tiêu

- Trình bày được định nghĩa văn hóa
- Nhận biết được chức năng, cấu trúc và đặc trưng của văn hóa
- Phân biệt được văn hóa với văn minh, văn hiến, văn vật
- Xác định được các vùng văn hóa Việt Nam
- Phân tích được tiến trình văn hóa Việt Nam

2. Nội dung chương:

2.1 Văn hóa và văn hóa học

2.1.1 Định nghĩa văn hóa

- 2.1.2 Các đặc trưng và chức năng của văn hóa
- 2.1.3 Văn hóa với văn minh, văn hiến, văn vật
- 2.1.4 Cấu trúc của hệ thống văn hóa
- 2.2 Định vị văn hóa Việt Nam
 - 2.2.1 Loại hình văn hóa gốc nông nghiệp
 - 2.2.2 Chủ thể và thời gian văn hóa Việt Nam
 - 2.2.3 Hoàn cảnh địa lý, không gian văn hóa và các vùng văn hóa Việt Nam
- 2.3. Tiến trình văn hóa Việt Nam
 - 1.3.1 Lóp văn hóa bản địa
 - 2.3.2 Lóp văn hóa giao lưu với Trung Hoa và khu vực
 - 2.3.3 Lóp văn hóa giao lưu với phương Tây

Sinh viên tự học, tự rèn luyện

Thời gian: 01 giờ

Nội dung: Định vị văn hóa Việt Nam

Chương 2: Văn hóa nhận thức

Thời gian: 04

giờ

1. Mục tiêu:

- Trình bày được khái niệm triết lý âm dương, tam tài, ngũ hành
- Nhận biết được quy luật và hướng phát triển của triết lý âm dương
- Nhận biết được những đặc trưng khái quát của ngũ hành
- Nhận biết được lịch âm dương và hệ can chi
- Xác định được hệ can và hệ chi của con người
- Vận dụng được triết lý âm dương và ngũ hành vào đời sống của người Việt

Nam

2. Nội dung chương:

- 2.1 Tư tưởng xuất phát từ bản chất của vũ trụ: triết lý âm dương
 - 2.1.1 Bản chất và Khái niệm của triết lý âm dương
 - 2.1.2 Quy luật của triết lý âm dương
 - 2.1.3 Triết lý âm dương và tính cách người Việt
 - 2.1.4 Hai hướng phát triển của triết lý âm dương
- 2.2 Cấu trúc không gian của vũ trụ: mô hình tam tài-ngũ hành
 - 2.2.1 Tam tài
 - 2.2.2 Những đặc trưng khái quát của ngũ hành

2.2.3 Ứng dụng của ngũ hành

23 Lịch âm dương và hệ can chi

2.3.1 Lịch và lịch âm dương

2.3.2 Hệ đếm can chi

2.2.4 Nhận thức về con người

2.4.1 Nhận thức về con người tự nhiên

2.4.2 Cách nhìn cổ truyền về con người xã hội

Sinh viên tự học, tự rèn luyện

Thời gian: 01 giờ

Nội dung: Lịch âm dương và hệ can chi

Kiểm tra

Thời gian: 01

giờ

Chương 3: Văn hóa tổ chức đời sống cá nhân

Thời gian:10 giờ

1. Mục tiêu:

- Trình bày được các tín ngưỡng tại Việt Nam
- Nhận biết được các phong tục: hôn nhân, tang ma, lễ tết và lễ hội
- Nhận biết được văn hóa giao tiếp và nghệ thuật ngôn từ của người Việt

Nam

- Có ý thức gìn giữ các phong tục, tín ngưỡng tốt đẹp của người Việt Nam

2. Nội dung chương:

2.1 Tín ngưỡng

2.1.1 Tín ngưỡng phồn thực

2.1.2 Tín ngưỡng sùng bái tự nhiên

2.2 Phong tục

2.2.1 Phong tục hôn nhân

2.2.2 Phong tục tang ma

2.2.3 Phong tục lễ tết lễ hội

Sinh viên tự học, tự rèn luyện

Thời gian: 01 giờ

Nội dung: Tín ngưỡng sùng bái tự nhiên

Kiểm tra

Thời gian: 01 giờ

Chương 4: Văn hóa ứng xử với môi trường tự nhiên

Thời gian:7 giờ

1. Mục tiêu:

- Trình bày được tập quán ăn, mặc, ở và đi lại của người Việt Nam
- Nhận biết được việc tận dụng và ứng phó với môi trường tự nhiên của

người Việt Nam

- Có ý thức giữ gìn các tập quán tốt đẹp của người Việt Nam

2. Nội dung chương:

2.1 Tận dụng môi trường tự nhiên: ăn

2.1.1 Quan niệm về ăn và dấu ấn nông nghiệp trong cơ cấu bữa ăn

2.1.2 Tính tổng hợp trong nghệ thuật ăn của người Việt

2.1.3 Tính cộng đồng và tính mực thước trong nghệ thuật ẩm thực của người Việt

Tính biện chứng, linh hoạt trong nghệ thuật ẩm thực của người Việt

2.2 Ứng phó với môi trường tự nhiên: mặc

2.2.1 Quan niệm về mặc và dấu ấn nông nghiệp trong chất liệu may mặc

2.2.2 Trang phục qua các thời đại và tính linh hoạt trong cách mặc

2.3 Ứng phó với môi trường tự nhiên: ở và đi lại

2.3.1 Giao thông

2.3.2 Nhà cửa, kiến trúc

Sinh viên tự học, tự rèn luyện

Thời gian: 01 giờ

Nội dung: Quan niệm về ăn và dấu ấn nông nghiệp trong cơ cấu bữa ăn

Chương 5: Văn hóa ứng xử với môi trường xã hội

Thời gian: 14 giờ

1. Mục tiêu:

- Trình bày được nguồn gốc văn hóa Chăm
- Nhận biết được đặc điểm của kiến trúc và điêu khắc Chăm
- Nhận **biết được** sự hình thành và nội dung cơ bản của Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo

giáo

- Phân tích được Quá trình thâm nhập, phát triển và những đặc điểm của Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo ở Việt Nam

- Nhận biết được văn hóa Phương Tây và văn hóa Việt Nam

- **Nhận thức được sự bình đẳng của các tôn giáo tại Việt Nam**

2. Nội dung chương:

2.1 Giao lưu với Ấn Độ: Văn hóa Chăm

- 2.1.1 Bàlamôn giáo và nguồn gốc văn hóa Chăm
- 2.1.2 Đặc điểm của kiến trúc Chăm
- 2.1.3 Đặc điểm của điêu khắc Chăm
- 2.1.4 Sức mạnh bản địa hóa ảnh hưởng Bàlamôn giáo
- 2.2 Phật giáo và văn hóa Việt Nam
 - 2.2.1 Sự hình thành và nội dung cơ bản của Phật giáo
 - 2.2.2 Quá trình thâm nhập và phát triển của Phật giáo ở Việt Nam
 - 2.2.3 Những đặc điểm của Phật giáo Việt Nam
- 2.3 Nho giáo và văn hóa Việt Nam
 - 2.3.1 Sự hình thành của Nho giáo
 - 2.3.2 Nội dung cơ bản và sự phát triển của Nho giáo
 - 2.3.3 Quá trình thâm nhập, phát triển và những đặc điểm của Nho giáo Việt Nam
- 2.4 Đạo giáo và văn hóa Việt Nam
 - 2.4.1 Từ Đạo gia đến Đạo giáo
 - 2.4.2 Quá trình thâm nhập và phát triển của Đạo giáo ở Việt Nam
- 2.5 Phương Tây với văn hóa Việt Nam
 - 2.5.1 Ki tô giáo với văn hóa Việt Nam
 - 2.5.2 Văn hóa Phương Tây và văn hóa Việt Nam

Sinh viên tự học, tự rèn luyện

Thời gian: 02 giờ

Nội dung: Quá trình thâm nhập và phát triển của Đạo giáo ở Việt Nam

Kiểm tra kết thúc môn học

Thời gian: 02

giờ

IV.Điều kiện thực hiện môn học:

- 1.Phòng học chuyên môn hóa/nhà xưởng: Phòng học lý thuyết
- 2.Trang thiết bị máy móc: Máy tính, projector
- 3.Học liệu, dụng cụ, nguyên vật liệu: Giáo trình, phần, bảng, giấy A0, bút màu
- 4.Các điều kiện khác: Tổ chức cho sinh viên tham quan các di tích lịch sử- văn

hóa, trên địa bàn thành phố Rạch Giá.

V.Nội dung và phương pháp, đánh giá:

1. Nội dung:

-Kiến thức:

+Nhận biết được các tôn giáo trên lãnh thổ Việt Nam.

-Kỹ năng:

+ Rèn luyện kỹ năng làm việc theo nhóm, phân tích tài liệu.

+ Nhận diện và trình bày quá trình thâm nhập, phát triển và những đặc điểm của Phật giáo, Nho giáo, Đạo giáo, Thiên Chúa giáo, Tin Lành, đạo Cao Đài, Hồi giáo ở Việt Nam

-Năng lực tự chủ và trách nhiệm:

+Nhận thức rõ bản sắc văn hoá dân tộc, bản lĩnh của dân tộc, tin tưởng vào sự phát triển và sự trường tồn của văn hoá Việt Nam. Góp phần vào việc bảo tồn và kế thừa các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc

+ Nhận thức được sự bình đẳng giữa các tôn giáo tại Việt Nam

2. Phương pháp đánh giá:

Bài thi kết thúc môn được đánh giá theo thang điểm 10

Thời gian làm bài thi: 2 tuần

Hình thức thi: Tiểu luận

Bài tiểu luận bao gồm một trong các nội dung sau:

- Văn hóa nhận thức
- Văn hóa tổ chức đời sống cá nhân
- Văn hóa ứng xử với môi trường tự nhiên
- Văn hóa ứng xử với môi trường xã hội

VI.Hướng dẫn thực hiện môn học:

1.Phạm vi áp dụng môn học: ngành Hướng dẫn du lịch

2.Hướng dẫn về phương pháp giảng dạy, học tập môn học:

-Đối với giáo viên, giảng viên

Giáo viên sử dụng kết hợp các phương pháp:

- + Hướng dẫn sinh viên nhận biết những kiến thức cơ bản về môn học.
- + Hướng dẫn sinh viên tự nghiên cứu giáo trình.
- + Trình chiếu các video clip liên quan đến nội dung bài học
- +Động não (Brainstorming):

GV nêu vấn đề cần giải quyết, quy định thời gian và cách làm việc

HS làm việc cá nhân, liệt kê nhanh các ý tưởng

+ Dạy học dựa trên vấn đề (Problem-based learning):

GV nêu vấn đề cần thảo luận, quy định thời gian và cách chia sẻ

HS làm việc theo cặp, lắng nghe và trình bày ý kiến, bảo vệ và phản bác

+ Tổ chức học tập theo nhóm (Group-based learning):

GV tổ chức lớp học theo nhóm và chuẩn bị các nhiệm vụ học tập.

Mỗi nhóm nhận một nhiệm vụ học tập và cùng hợp tác để thực hiện.

-Đối với người học:

+ Nghiên cứu giáo trình trước khi lên lớp

+ Chuẩn bị tốt các nội dung giáo viên giao việc về nhà

+ Có ý thức liên hệ những kiến thức đã học vào thực tiễn

+ Đọc tài liệu do giáo viên hướng dẫn

+ Tích cực tham gia làm bài tập nhóm, thảo luận nhóm, đóng góp xây dựng bài

+ Khảo sát thực tế.

3. Những trọng tâm cần chú ý:

- Văn hóa học và văn hóa Việt Nam
- Văn hóa nhận thức
- Văn hóa tổ chức đời sống cá nhân
- Văn hóa ứng xử với môi trường tự nhiên
- Văn hóa ứng xử với môi trường xã hội

4. Tài liệu tham khảo:

Trần Ngọc Thêm (1999) - *Cơ sở văn hóa Việt Nam*- NXB Giáo dục (Giáo trình chính)

Chu Xuân Diên (2008)- *Cơ sở văn hóa Việt Nam*- - ĐH Quốc gia Tp.HCM

Phạm Bích Hằng (2006)- *Giáo trình lịch sử văn hóa Việt Nam* -NXB Hà Nội

Nguyễn Khắc Thuần (2010)- *Tiến trình văn hóa Việt Nam từ khởi thủy đến thế kỷ XIX* - -NXB Giáo dục

5. Ghi chú và giải thích (nếu có):

Trưởng khoa

Giảng viên biên soạn